

دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

دانشکده مهندسی مکانیک

طراحی یک سیستم تولید همزمان حرارت، سرما و برق ...

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته مهندسی مکانیک، گرایش تبدیل انرژی

نام دانشجو :

علی مومن زاده

استاد راهنما :

دکتر علی کشاورزولیان

آبان ۱۳۹۲

دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

دانشکده مهندسی مکانیک

طراحی یک سیستم تولید همزمان حرارت، سرما و برق (CCHP) مسکونی با موتور رفت و برگشتی گاز سوز و سیستم گرمایش خورشیدی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته مهندسی مکانیک گرایش تبدیل انرژی

نام دانشجو:

علی مومن زاده

استاد راهنما:

دکتر علی کشاورزولیان

آبان ۱۳۹۲

تقدیم به :

پدر و مادر بزرگوارم

بزرگانی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی

است بر بودنم که برایم زندگی، بودن و انسان بودن را معنا کردند و

در سایه وجودشان توانستم در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم.

بسمه تعالی

شماره: تاریخ:	تأییدیه هیأت داوران	 تاسیس ۱۳۰۷ دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی
<p>هیأت داوران پس از مطالعه پایان نامه و شرکت در جلسه دفاع از پایان نامه تهیه شده تحت عنوان :</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>توسط آقای / خانم ، صحت و کفایت تحقیق انجام شده را برای اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته گرایش در تاریخ / / ۱۳..... مورد تأیید قرار می دهند.</p>		
امضاء	جناب آقای / سرکار خانم دکتر	۱- استاد راهنمای اول
امضاء	جناب آقای / سرکار خانم دکتر	۲- استاد راهنمای دوم
امضاء	جناب آقای / سرکار خانم دکتر	۳- استاد مشاور
امضاء	جناب آقای / سرکار خانم دکتر	۴- ممتحن داخلی
امضاء	جناب آقای / سرکار خانم دکتر	۵- ممتحن داخلی
امضاء	جناب آقای / سرکار خانم دکتر	۶- نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده

بسمه تعالی

شماره: تاریخ:	اظهارنامه دانشجو	 <p>تاسیس ۱۳۰۷ دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی</p>
------------------	------------------	--

اینجانب دانشجوی کارشناسی ارشد رشته
گرایش دانشکده دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی گواهی
می‌نمایم که تحقیقات ارائه شده در پایان‌نامه با عنوان

.....
.....
.....
.....

با راهنمایی استاد محترم جناب آقای / سرکار خانم دکتر، توسط شخص اینجانب انجام
شده و صحت و اصل مطالب نگارش شده در این پایان‌نامه مورد تأیید می‌باشد، و در مورد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد
استفاده اشاره شده است. بعلاوه گواهی می‌نمایم که مطالب مندرج در پایان‌نامه تا کنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی
توسط اینجانب یا فرد دیگری در هیچ جا ارائه نشده است و در تدوین متن پایان‌نامه چارچوب (فرمت) مصوب دانشگاه را بطور کامل
رعایت کرده‌ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

بسمه تعالی

شماره: تاریخ:	حق طبع و نشر و مالکیت نتایج	 <p>تاسیس ۱۳۰۷ دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی</p>
<p>۱- حق چاپ و تکثیر این پایان نامه متعلق به نویسنده آن می باشد. هرگونه کپی برداری بصورت کل پایان نامه یا بخشی از آن تنها با موافقت نویسنده یا کتابخانه دانشکده مهندسی مکانیک دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی مجاز می باشد. ضمناً متن این صفحه نیز باید در نسخه تکثیر شده وجود داشته باشد.</p> <p>۲- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی می باشد و بدون اجازه کتبی دانشگاه به شخص ثالث قابل واگذاری نیست.</p> <p>همچنین استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مراجع مجاز نمی باشد.</p> <p style="text-align: right;">* توجه:</p> <p>این فرم می بایست بعد از تکمیل، در نسخ تکثیر شده قرار داده شود.</p>		

شکر و قدردانی :

پروردگار را شاکرم که نعمت تحصیل علم و پژوهش را به من ارزانی داشته است. اکنون که بیماری خداوند بزرگ و تلاش های خالصانه استاید که اقتدر و سنگینایی خانواده ام، تحصیلات مقطع کارشناسی ارشد را به پایان رسانده ام، بر خود واجب می دانم که بزرگواری های همه این عزیزان را پاس گویم.

در انجام پروژه حاضر، بزرگواران زیادی مساعدت نموده اند که در این میان بیش از همه زحمات استاد ارجمندم، جناب آقای دکتر کشاورزولیان و دانشجوی مقطع دکتری ایشان، جناب آقای دکتر ابراهیمی که هدایت های استادانه شان در این پژوهش بسیار راهگشا بود را ارج می نهم. همچنین از تمامی دوستان که در این راه مرا یاری نموده اند، خالصانه شکر می نمایم و برای همگان آرزوی سلامتی و موفقیت دارم.

چکیده :

رشد بی رویه مصرف انرژی در کشور، الگوی نادرست مصرف و راندمان پایین نیروگاه ها و واحدهای حرارتی، موجب تبدیل ایران از یک صادرکننده انرژی به کشوری واردکننده خواهد شد. برای مقابله با این تهدید، اجرای طرح های بهینه سازی بخش عرضه انرژی ضروری می باشد. راهکارهای بهینه سازی متعددی در این بخش مطرح است که از جمله آنها می توان به اجرای طرح های تولید همزمان برق، گرما و سرما اشاره نمود. به طور کلی، بهره وری بسیار خوب از انرژی سوخت اولیه، جنبه های مثبت زیست محیطی، بازگشت سریع سرمایه، کاهش هزینه های تامین انرژی اولیه، هزینه های پایین تر تعمیرات و نگهداری و تامین انرژی الکتریسیته با کیفیت بالاتر و توسعه پدافند غیرعامل از امتیازات درخشان اینگونه سیستم ها می باشد.

تعیین اندازه محرک اصلی مهمترین شاخص طراحی سیستم های تولید همزمان می باشد. اندازه محرک اصلی، میزان صرفه جویی در مصرف سوخت، بازده کلی، میزان کاهش انتشار آلاینده های زیست محیطی، متغیرهای اقتصادی و استراتژی بهینه به کار رفته به منظور تأمین بارهای الکتریکی یا حرارتی را تغییر می دهد.

در مطالعه حاضر تابع چند ضابطه ای تعیین اندازه، به منظور طراحی بهینه سیستم تولید همزمان مسکونی با محرک اصلی موتور رفت و برگشتی گاز سوز و سیستم گرمایش خورشیدی (جمع کننده سهمی شکل مرکب) مورد استفاده قرار گرفته است. در تابع چند ضابطه ای تعیین اندازه (MCSF)، نسبت ذخیره انرژی سوخت و بازده انرژی به عنوان پارامترهای ترمودینامیکی، ارزش خالص کنونی، نرخ داخلی بازگشت و دوره بازگشت سرمایه برای زیرمعیارهای اقتصادی و نسبت کاهش CO_2 ، CO و NO_x به منظور ارزیابی های زیست محیطی مد نظر قرار گرفته است. در نهایت با استفاده از این تابع، اندازه محرک اصلی چرخه CCHP مسکونی پیشنهادی تعیین و تاثیر استفاده از جمع کننده سهمی شکل مرکب تحلیل گردیده است.

نتایج بدست آمده نشان می دهد که علاوه بر کاهش انتشار آلاینده های CO_2 ، CO و NO_x ، استفاده از سیستم گرمایش خورشیدی موجب کاهش مصرف سوخت و افزایش بازده انرژی نیز میگردد. اما در حوزه اقتصادی، به علت هزینه اولیه بسیار بالای سیستم گرمایش خورشیدی، سوددهی، مخاطره پذیری و دوره بازگشت سرمایه اولیه پروژه با محدودیت های بیشتری مواجه می شود.

واژگان کلیدی: تولید همزمان، مسکونی، موتور رفت و برگشتی، جمع کننده سهمی شکل مرکب، تعیین اندازه

فهرست مطالب

۱	فصل ۱: مقدمه ای بر تولید همزمان
۱-۱-۱	دلایل و فواید اجرای طرح
۱-۲-۱	آشنایی با سیستم های تولید همزمان سرما، گرما و برق (CCHP)
۱-۲-۲-۱	اجزای سیستم های تولید همزمان سرما، گرما و برق
۱-۳-۱	توسعه و وضعیت فناوری های CCHP
۱-۴-۱	محرك های اصلی
۱-۴-۱-۱	موتورهای رفت و برگشتی احتراق داخلی
۱-۴-۱-۲	مشخصات کارکرد
۱-۴-۱-۳	توربین های بخار
۱-۴-۱-۴	توربین های گازی
۱-۴-۱-۵	میکروتوربین ها
۱-۴-۱-۶	موتورهای استرلینگ
۱-۴-۱-۷	پیل های سوختی
۱-۵-۱	فناوری های فعال شده به واسطه حرارت (TAT)
۱-۵-۱-۱	دیگر گزینه ها
۱-۶-۱	استفاده از سیستم های تولید همزمان در بخش مسکونی
۱۹	فصل ۲: مروری بر پژوهش های پیشین
۱-۲-۱	استفاده از انرژی خورشیدی در سیستم های تولید همزمان
۲-۲-۱	تحلیل و ارزیابی اقتصادی و زیست محیطی سیستم های تولید همزمان
۳-۲-۱	تحلیل انرژی و انرژی سیستم های تولید همزمان
۴-۲-۱	سیستم های تولید همزمان خانگی با محرك اصلی موتور رفت و برگشتی
۴۱	فصل ۳: روابط حاکم
۱-۳-۱	محاسبه معیار و زیر معیار
۲-۱-۳-۱	تحلیل ترمودینامیکی
۳-۱-۳-۱	تحلیل اقتصادی
۴-۱-۳-۱	تحلیل های زیست محیطی
۲-۳-۱	تحلیل سلسله مراتبی
۱-۲-۳-۱	کمی سازی مسائل کیفی

۵۴	۳-۲-۲- مدل سازی
۵۵	۳-۲-۳- مقایسات زوجی
۵۵	۳-۲-۴- محاسبات وزنهای نسبی
۵۶	۳-۳- محاسبه تابع تعیین اندازه چند ضابطه ای
۵۷	۳-۴- محاسبه گرمای دریافتی از خورشید
۵۷	۳-۴-۱- هندسه تشعشع خورشید
۵۹	۳-۴-۲- طلوع، غروب و طول روز
۶۰	۳-۴-۳- زمان ظاهری محلی
۶۲	۳-۴-۴- تشعشعات پخشی و سراسری ساعتی در روزهای صاف
۶۴	۳-۵- جمع کننده سهمی شکل مرکب
۶۵	۳-۵-۱- نیازمندی تعقیب
۶۵	۳-۵-۲- تحلیل عملکرد

فصل ۴: نتایج و تفسیر آن ها

۶۸	
۶۹	۴-۱- رده بندی استراتژی
۷۰	۴-۱-۱- نتایج
۷۱	۴-۱-۲- نتایج بارهای ساختمان
۷۲	۴-۱-۳- نتایج وزن های معیارها و زیر معیارها نسبت به یکدیگر
۷۴	۴-۱-۴- نتایج خورشیدی
۷۶	۴-۱-۵- تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی
۸۱	۴-۱-۶- تعیین اندازه تک معیاره
۸۸	۴-۱-۷- تعیین اندازه چند ضابطه ای
۸۹	۴-۲- انتخاب استراتژی
۹۱	۴-۳- آنالیز حساسیت

فصل ۵: جمع بندی و پیشنهادها

۹۴	
۹۵	۵-۱- جمع بندی
۹۶	۵-۲- نوع آوری
۹۶	۵-۳- پیشنهادات

فصل ۶: مراجع

۹۸

فصل ۷: پیوست ها

۱

۷-۱- پیوست (الف)..... ۲

۷-۲- پیوست (ب)..... ۷

فهرست اشکال

- شکل (۱-۱) پیکربندی یک سیستم تولید همزمان معمولی ۵
- شکل (۲-۱) نمایش جریان انرژی در سیستم های سنتی و تولید همزمان ۷
- شکل (۳-۱) پیکربندی سیستم های تولید همزمان CCHP با محرک اصلی موتور رفت و برگشتی. ۱۰
- شکل (۱-۲) پیکربندی سیستم تولید همزمان پیشنهاد شده توسط W.Yagoub ۲۳
- شکل (۲-۲) نمایش پیکربندی سیستم CCHP با منبع انرژی خورشیدی پیشنهاد شده توسط جیانگ فننگ وانگ و همکاران [۶] ۲۴
- شکل (۳-۲) سیستم پیشنهاد شده توسط الویرا و همکاران بر اساس ترکیب چرخه اجکتور پمپ حرارتی ۲۵
- شکل (۴-۲) چرخه تولید همزمان CCHP پیشنهاد شده توسط ابراهیمی و همکاران ۳۵
- شکل (۵-۲) پیکربندی سیستم تولید همزمان با محرک اصلی موتور رفت و برگشتی احتراق تراکمی ۳۷
- شکل (۶-۲) تخریب انرژی اجزا چرخه بررسی شده توسط آبسوگلو و کانوگلو در مقایسه با انرژی کل ورودی توسط سوخت ۳۸
- شکل (۷-۲) نتایج تصمیم گیری چند معیاره و تک معیاره به منظور انتخاب محرک اصلی سیستم تولید همزمان ۴۰
- شکل (۱-۳) چرخه CCHP تولید همزمان (چپ) و سیستم تولید جداگانه CSP (راست) ۴۴
- شکل (۲-۳) سلسله مراتب تعیین اندازه محرک اصلی سیستم تولید همزمان ۵۴
- شکل (۳-۳) هندسه تشعشع خورشید ۵۸
- شکل (۴-۳) زاویه انحراف (δ) بر حسب روز سال ۵۹
- شکل (۵-۳) تصحیح اول برای محاسبه زمان ظاهری محلی ۶۱
- شکل (۶-۳) جمع کننده سهمی شکل مرکب ۶۶
- شکل (۱-۴) ماکزیمم مقدار بارهای مورد تقاضای ساختمان ۷۲
- شکل (۲-۴) مقایسه نتایج بدست آمده برای متوسط شار تشعشعی سراسری با نرم افزار HAP 4.5 برای ماه ژوئن ۷۵
- شکل (۳-۴) مقایسه نتایج بدست آمده برای متوسط شار تشعشعی سراسری با نرم افزار HAP 4.5 برای ماه دسامبر ۷۶

- شکل (۴-۴) نتایج نرخ حرارت دریافتی از خورشید برای یک واحد جمع کننده سهمی شکل مرکب به صورت متوسط ساعات ماهانه 12×24 ۷۶
- شکل (۵-۴) نمودار تغییرات EXIR برای ۴ استراتژی تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی ۷۷
- شکل (۶-۴) نمودار تغییرات FESR برای ۴ استراتژی تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی ۷۷
- شکل (۷-۴) نمودار تغییرات PB^N برای ۴ استراتژی تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی ۷۸
- شکل (۸-۴) نمودار تغییرات NPV برای ۴ استراتژی تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی ۷۸
- شکل (۹-۴) نمودار تغییرات IRR برای ۴ استراتژی تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی ۷۹
- شکل (۱۰-۴) نمودار تغییرات نسبت کاهش آلاینده CO برای ۴ استراتژی تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی ۷۹
- شکل (۱۱-۴) نمودار تغییرات نسبت کاهش آلاینده CO_2 برای ۴ استراتژی تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی ۸۰
- شکل (۱۲-۴) نمودار تغییرات نسبت کاهش آلاینده NO_x برای ۴ استراتژی تعیین اندازه سیستم گرمایش خورشیدی ۸۰
- شکل (۱۳-۴) تاثیر اندازه موتور بر روی مقدار زیر معیار ترمودینامیکی نسبت ذخیره انرژی سوخت ۸۲
- شکل (۱۴-۴) تاثیر اندازه موتور بر روی مقدار زیر معیار ترمودینامیکی نسبت افزایش انرژی ۸۲
- شکل (۱۵-۴) تاثیر اندازه موتور بر روی مقدار زیر معیار اقتصادی ارزش خالص (NPV) ۸۳
- شکل (۱۶-۴) تاثیر اندازه موتور بر روی مقدار زیر معیار اقتصادی نرخ بازگشت سرمایه (IRR) ۸۳
- شکل (۱۷-۴) تاثیر اندازه موتور بر روی مقدار زیر معیار اقتصادی دوره بازگشت سرمایه (PB^N) ۸۴
- شکل (۱۸-۴) تاثیر اندازه موتور بر روی مقدار زیر معیار زیست محیطی نسبت کاهش CO_2 ۸۴
- شکل (۱۹-۴) تاثیر اندازه موتور بر روی مقدار زیر معیار زیست محیطی نسبت کاهش CO ۸۵
- شکل (۲۰-۴) تاثیر اندازه موتور بر روی مقدار زیر معیار زیست محیطی نسبت کاهش NO_x ۸۵
- شکل (۲۱-۴) مقایسه بین اندازه های موتور پیشنهاد شده توسط استراتژی های MCSF, FTL, FEL ۹۰
- شکل (۲۲-۴) آنالیز حساسیت اقتصادی سیستم پیشنهادی نسبت به نرخ بهره برای پارامتر NPV ۹۲
- شکل (۲۳-۴) آنالیز حساسیت اقتصادی سیستم پیشنهادی نسبت به نرخ ارز (دلار) برای پارامتر NPV ۹۲
- شکل (۲۴-۴) آنالیز حساسیت اقتصادی سیستم پیشنهادی نسبت به نرخ ارز (دلار) برای پارامتر PB^N ۹۳
- شکل (۲۵-۴) آنالیز حساسیت اقتصادی سیستم پیشنهادی نسبت به نرخ ارز (دلار) برای پارامتر IRR ۹۳

- شکل (۱-۷) نمودار جریان انرژی ایران- سال ۱۳۸۹ [۴۰]..... ۲
- شکل (۲-۷) کل مصرف نهایی ایران به تفکیک حامل های انرژی [۴۱]..... ۳
- شکل (۳-۷) مصرف برق در کشور طی سال های ۷۹-۸۸ [۴۱]..... ۳
- شکل (۴-۷) ظرفیت اسمی نیروگاه های برق وزارت نیرو [۴۱]..... ۶
- شکل (۵-۷) نمودار جریان انتشار گازهای گلخانه ای ناشی از بخش انرژی کشور در سال [۴۰]..... ۶

فهرست جداول

جدول (۱-۱) بازیاب حرارتی موتورهای احتراق داخلی رفت و برگشتی.....	۱۲
جدول (۱-۲) معیارهای اقتصادی استفاده شده در انتخاب واحدهای تولید همزمان.....	۲۷
جدول (۲-۲) دسته بندی الگوهای ارزیابی اقتصادی.....	۲۹
جدول (۱-۳) مقایسه های دو به دو معیارها و زیر معیارهای تابع چند ضابطه ای تعیین اندازه محرک اصلی [۳۷].....	۵۶
جدول (۲-۳) برازش منحنی ضریب تصحیح زمان ظاهری محلی.....	۶۱
جدول (۳-۳) ثابت های A,B,C.....	۶۳
جدول (۴-۳) برازش منحنی برای ثابت A.....	۶۴
جدول (۵-۳) برازش منحنی برای ثابت B.....	۶۴
جدول (۶-۳) برازش منحنی برای ثابت C.....	۶۴
جدول (۲-۴) داده های هندسی یک واحد جمع کننده سهمی شکل مرکب.....	۷۴
جدول (۳-۴) نمونه داده های عملکردی جمع کننده های سهمی شکل مرکب بر اساس تغییرات زاویه پذیرش [۴۲].....	۷۵
جدول (۶-۴) گستره رده بندی استراتژی های پیشنهاد شده توسط تابع چند ضابطه ای تعیین اندازه..	۹۰
جدول (۱-۷) سهم هر یک از بخش ها در کل مصرف نهایی ایران [۴۱].....	۴
جدول (۲-۷) راندمان نیروگاههای حرارتی تحت پوشش وزارت نیرو در سال ۱۳۸۹ [۴۰].....	۵
جدول (۳-۷) تعرفه مناطق عادی و ماههای غیر گرم مناطق گرمسیر.....	۸

فهرست علائم اختصاری

AHP	تحلیل سلسله مراتبی
amb	محیط اطراف
ATD	مجموع بار حرارتی
B	گرم کن
b	پرتوی
C	بار سرمایشی (kW)
C_i	معیار ترمودینامیکی، اقتصادی، زیست محیطی
CCHP	تولید همزمان برق، گرما و سرما
C_f	جریان نقدینگی (Rial)
COP_{abc}	ضریب عملکرد چیلر جذبی
CSP	تولید جداگانه سنتی
D	بار مصرف آب گرم (kW)
D	قطر لوله
d	پخشی
DHW	آب گرم مصرفی
Db	حباب خشک
dem	مصرف ساختمان
e	ضریب انشار
E	بار الکتریکی (kW)
E_m	صدور
Eng	موتور
E_r	درآمد (Rial)
Ex	هزینه (Rial)
F	سوخت (kW)
FA	الگوریتم فازی
FCU	واحد فن کویل
FEL, FTL	تامین برق مصرفی و بار حرارتی

FLO, PLO	عملکرد بار کامل و جزئی
FSS	تامین بار فصلی
G	شبکه
g	سراسری
GIA	روش تصادف خاکستری
H	بار حرارتی (kW)
h	ضریب انتقال حرارت جابه جایی
Hg	گاز داغ
I	شاخص هزینه ، (Rial/m ²), (Rial/kWh)
I	هزینه کلی (Rial)
I	شار خورشیدی
IC	موتور احتراق داخلی
ii	هزینه اولیه اجزا (Rial)
I _{OM}	هزینه تعمیر و نگهداری (\$/kW)
IRR	نرخ داخلی بازگشت (%)
j=0, 1	بالانویس CSP و CCHP
max	بیشینه
N	بی بعد
nom	نامی
NPV	ارزش حاضر خالص (Rial)
P	توان تولید الکتریسیته (kW)
PB	دوره بازگشت (year)
PHR	نسبت توان به گرما
Q	گرما (kW)
r	نرخ بهره (%), باز یاب
rec	باز یاب شده
s	تامینی
s	طلوع، غروب

S	زیرمعیار
sum,win	تابستان و زمستان
T	دما (°C)
t _{gas}	تعرفه خرید گاز (Rial/m ³)
t _{bp} , t _{sp}	تعرفه خرید و فروش برق (Rial/kWh)
U	ضریب افت
W	نرخ کار (kW)
w	عرض سطح جاذب
w _b	حباب تر
w _h	آب گرم کن
w _p	پمپ آب
w _b	پمپ مبرد
y	سالانه
η _{overall}	بازده کلی (%)
π	بازده انگرژی (%)
α	ضریب جذب
β	زاویه شیب
Γ	ضریب عبور
ρ	ضریب انعکاس
θ	زاویه اوج خورشیدی و زاویه پذیرش
γ	زاویه انحراف
ζ	زاویه سمت خورشیدی
λ	زاویه سمت صفحه - خورشید
ω	زاویه ساعتی
φ	عرض جغرافیایی
ϕ	نرخ انگرژی (KW)
∧, ∨	عبارات منطقی و، یا
0	حالت مرده ترمودینامیکی

فصل ۱:

مقدمه ای بر تولید همزمان